

DE HAAGSE TIJDEN

Mijn herinneringen
aan de Fultonstraat

Pag. 3

De Vredesconferenties
van Den Haag

Pag. 6-7

**van der VLUGT
GLASHANDEL** V.O.F.

Loosduinsekade 175
2571 BW 's-Gravenhage
Tel: 070-3603927
info@vd-vlugt.nl
www.glashandel-vandervlugt.nl

De Haagse krant van alle tijden

De PCC-tram in Den Haag

Wellicht kun je je ouders of grootouders nog vragen of ze 75 jaar geleden, in 1949 de toen nieuwste tram door Den Haag hebben zien rijden. Die zag er bijna futuristisch uit, met een gestroomlijnde voor- en achterkant. Het was de zogeheten PCC-tram die in een van de kranten destijds een 'tram van gemengde nationaliteit' werd genoemd.

Verenigde Staten

De eerste nationaliteit van deze nieuwe tram is die van de Verenigde Staten. Daar begon al voor de Tweede Wereldoorlog het vervoer met een benzine-motor sterk op te komen en de trambedrijven in de steden wilden zich voorbereiden op deze concurrentieslag. In 1929 kwamen de directeurs van Amerikaanse trambedrijven bij elkaar onder de titel 'Electric Railway Presidents' Conference Committee (ERPPCC). Belangrijk agendapunt tijdens deze conferentie: de toekomst van de tram. Er werd besloten een moderne standaardtram te laten bouwen om de strijd tegen de oprukkende auto en bus aan te kunnen. En de naam van deze tram: **PCC car**.

België en Nederland

De tweede geboorteplaats van de PCC-tram lag in België en wel in Brugge. De Belgische firma La Brugeoise kocht namelijk een licentie om de PCC-tram in Europa met Amerikaanse onderdelen te mogen bouwen en verkopen. En ook Nederland droeg bij aan de tram, N.V.

Werkspoor in Amsterdam heeft eraan gedokterd om de wagens geschikt te maken voor het HTM-net.

De eerste indruk van de PCC-tram

Wat zagen en ervoeren de journalisten die op 5 augustus 1949 verslag deden van de eerste rit van een PCC-tram door Den Haag? Allereerst dat de trambestuurder niet zomaar een HTM-medewerker was. De president-directeur Ir. Dr. B.B.C. Felix zat zelf aan het 'stuur'. Ik zet stuur tussen aanhalingstekens, want in de krantenverslagen werd ook benadrukt dat de bestuurder deze nieuwe tram vanaf een 'vorstelijke zitplaats' met de voeten bediende: "Op de bodem bevinden zich daartoe drie pedalen, n.l. het zogenaamde dodemanspedaal, waardoor alleen bij ingedrukte stand het rijden mogelijk is, het rempedaal en het snelheidspedaal."

Snelheid en andere innovaties

De journalisten konden hun lezers nog meer bijzonderheden melden: "Binnen 5 seconden

Tourist Tram rijdt sinds 2018 door Den Haag. Foto: Chris Westerduin

kan een snelheid van 30 k.m. per uur worden bereikt; de maximumsnelheid, als de tram op dreef is, bedraagt 70 km. Maar dan met bonken in de rails? Neen, er zal soepel worden gereden, zo zegt de Haagse Tram. Bij de wagenconstructie is namelijk behalve van normale vering ook gebruik gemaakt van rubber, o.a. in de wielen."

"Een nieuwtje is de service die geboden wordt aan de haastige passagiers die met hun arm of tas blijven steken tussen de electrisch sluitende deuren: bij een zodanige belemmering gaat er bij de bestuurder een belsignaal, waardoor deze opnieuw kan openen en sluiten; zou men er helemaal tussen komen te zitten, dan gaan de deuren automatisch weer open."

"Welk snufje zal er uitgedacht zijn om de bestuurder bij de

volgende halte te doen stoppen?

Hier openbaart zich toch even dat eenvoud het kenmerk van het ware is, ook bij de PCC car: door de gehele wagen loopt een koord met op het eind een belletje eraan en, zo zei een fijnbesnaard reiziger gisteren, het klinkt als een kerstklokje door deze technische wonderwagen." "Voorts is de wagen voorzien van een speciale ventilatie-inrichting, die in de winter als verwarmingsinstallatie dienst doet." "Als vorsten zaten de eerste passagiers op hun zetels, leren stoeien met naast elke zitplaats een ruit. Elk raam kan afzonderlijk worden geopend en bovendien zijn boven de zijramen nog ruitjes aangebracht, zodat ook de staande passagiers naar buiten kunnen kijken." De Amerikanen noemden deze ramen 'standee windows'.

Succes

Eind 1949 kwam er een tweede PCC-tram en de ervaringen met de trams 1001 en 1002 van dit type waren zo positief dat de HTM besloot er mee door te gaan. Wel kwamen er de nodige aanpassingen: de instapdeuren achteraan en vooraan bemoeilijkten de doorstroming van de passagiers. Daarom werd in nieuwe trams de achteringang verplaatst naar het midden van de tram.

De zo geprezen soepele vering gaf zoveel deining dat sommige passagiers er onwel van werden, dus werden nieuwe trams wat stugger afgeveerd. In de zestiger jaren werden de 'standee windows' groter gemaakt en nieuwe trams kregen grotere zijruiten.

Vervolg op pagina 2

- MAAIKE WEERWAG -

Persoonlijk & laagdrempelig

www.oktober-uitvaart.nl

oktober uitvaartzorg
06 55 17 26 83

BERNETTE B44
LOCKMACHINE

€ 649,00
€ 584,00

WESTEINDE 83-95, DEN HAAG
TEL. 070-3463000

NOTTET
naalmodecentrum

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING
J. Henning
www.henning-uitvaart.nl

070 345 48 10
Dag en nacht bereikbaar
Let op! Wij zijn verhuisd:
Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
(Ingang De Oude Hage)

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Borrel Dalton Mulo

Op 14 juli a.s. houden de overlevende leerlingen van de voormalige Dalton MULO (Harmelenstraat/ De Rade) een borrel - gezien de leeftijd (rond de 80) zou dat wel eens de laatste kunnen zijn. De borrel is voor wat destijds Atjes en Btjes heetten. Vanaf 15.00 uur in café De Stamboom, hoek Thomson-laan/ Eikstraat te Den Haag. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Aanmelden kan via onderstaand mailadres.

Ellie de Boer, Don de Groot &
Rob Mindé
romin@ziggo.nl

Kopstation Anna Paulownastraat

Van 12 juni 1886 tot 4 december 1915 was het imposante kopstation Anna Paulownastraat in gebruik, met vijf opstelsporen! Dit station vormde het eindpunt van de HSM-stoomtramlijn die destijds vanaf de Conradkade, achter de tuinen van de Laan van Meerdervoort, parallel liep aan laatstgenoemde. Deze lijn was een zijtak van de stoomtramlijn van Den Haag HS naar Scheveningen, die nu wordt gebruikt door lijn 11. Over genoemde zijtak vond gedurende een aantal jaren intensief personenvervoer plaats. Dit verminderde na 1904 sterk door de concurrentie van nieuwe elektrische tramlijnen van de HTM. De zijtak bleef echter tot eind 1915 in functie, met

name ten behoeve van de aanvoer van bouwmaterialen voor het te stichten Vredespaleis. Het stationsgebouw Anna Paulownastraat bestaat nog steeds. Het is in gebruik bij het bestuur van de Soefi Beweging. Van de achterzijde van het station met opstelsporen en trams bestaan volgens mij fraaie afbeeldingen in een lommerrijke omgeving. Ik houd mij aanbevolen voor een mogelijk beschikbaar exemplaar.

Jan Vroegop

jvroegop@planet.nl

Oud-Hagenaar aangeboden

Ik heb de complete serie van de Oud-Hagenaar in mijn bezit en bied die graag aan. Heeft u interesse? Mail mij dan.

Jan van Zonneveld

janvzonneveld@casema.nl

Voces del Mundo

Het Wereldkoor Voces del Mundo is een 'wereldkoor', wat betekent dat er volksliederen worden gezongen uit alle delen van de wereld. Wij kijken ver over de landsgrenzen heen en niet alleen binnen Europa, maar ook zonder enige beperking door politiek, noch door religie of welk mechanisme dan ook. Voces del Mundo repeteert elke dinsdagavond van 20:00 tot ca. 21:45 uur in het gebouw Eltheto, Azaleastraat 2, 2565 CE Den Haag. Er is momenteel voor vrouwen een lange wachtlijst, maar er is een grote behoefte

om meer mannelijke deelnemers te hebben. Plaats voor mannenstemmen is er dus wel - onderscheid tussen bassen, baritons of tenoren wordt niet gemaakt. Voor hun is het niet van belang of je veel ervaring hebt, goed kunt zingen of noten kunt lezen. Een enthousiaste deelname is het allerbelangrijkst! Mannen kunnen zich melden bij mij:

ed.zandstra@hotmail.com of bij de secretaris, mevr. C van Vliet: info@vocesdelmundo.nl, of via het postadres: Wereldkoor Voces del Mundo, p/a Elsstraat 16, 2565 KN Den Haag.

Informatie gezocht over familie P. Kraaijeveld

Beste lezers van De Haagse Tijden. Ik ben op zoek naar foto's en/of verhalen van de familie P. Kraaijeveld. Die hadden tussen 1906 en 1960 een Smederij aan de Van Swindenstraat 215-217. Als nieuwe eigenaar ben ik het winkelpand enigszins aan het terugbrengen als klein museum. Alle informatie en foto's van de smederij zijn dan ook van harte welkom. Ik hoop oprecht dat u mij kunt helpen.

Fred van Zanten

info@freddies.eu

Victor R. Meijer • vr.meijer@hotmail.com

Den Haag, de ooievaar piekert

de Haagse ooievaar barst van de rimpels het liefst gaat hij er nu echt vandoor want alles is hier naar de kloten van Erasmusweg tot Hollands spoor

maar zijn kinderen vliegen nog niet uit tja, het leven trekt een lange snuit want hij zal dus wel moeten blijven tussen parkieten, eksters, reigers, mussen, stelende meeuwen, vliegende ratten en wolken vol gillende spreuwen

zo kijkt hij rond vanuit zijn veilig nest en krijgt aan alles wat er rondvliegt, steeds meer vreselijk de pest "aanpassen" denkt de ooievaar "Ja, dat ga ik doen, want we zijn toch allemaal gelijk en ik ben geboren met een goed fatsoen!"

dus hij vliegt weer eens een rondje over de wijken van Den Haag piekert nog een rimpeltje erbij en stelt zichzelf de vraag "ben ik liever de hamer dan de spijker, of liever de sleutel dan het slot?" hij slaakt een schreeuw, de aal valt uit zijn snavel vouwt zijn vleugels en bidt tot God

Vervolg voorpagina**De PCC-tram in Den Haag**

In totaal zijn bij de HTM 234 PCC-trams in gebruik geweest die tot 30 juni 1993 zijn ingezet. Op die dag reden de laatste PCC-wagens in de reizigersdienst, al zijn eind 1999 nog een aantal trams ingezet om een materieeltekort op te lossen. Iedere Haagse 40-plusser kan dus nog in een PCC-tram hebben gezeten.

De PCC-tram in het HOVM

Het Haags Openbaar Vervoer Museum (HOVM) heeft uit vrijwel iedere periode een exemplaar van de PCC-tram. Je kunt ze in het museum bewonderen of door Den Haag zien rijden als Partytram of Tourist Tram. En natuurlijk besteedt het HOVM ruime aandacht aan **75 jaar PCC-tram in Den Haag**. In het muse-

um kun je de thematentoonstelling over 75 jaar PCC bezoeken, waar je nog een Brugse verrassing zult aantreffen! En op 2 juni rijden er de hele dag diverse typen PCC-trams op lijn 11, Station HS-Scheveningen Haven. Alle informatie is te vinden op hovm.nl

Jacqueline Alders

info@jacquelinealders.nl

Buitenhof, tramrijtuig nr. 1001 ('Eerste Europese PCC-car'). Foto uit 1949, Haags Gemeentearchief

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram, Twitter en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 60.000 exemplaren gratis af te halen op circa 300 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom Marcello & Els
Milja de Zwart

Distributie

Hubbel Den Haag

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Mijn herinneringen aan de Fultonstraat

Eerder verschenen er artikelen van Ruud Weber en Danny van der Steen over de Fultonstraat. Graag deel ook ik mijn herinneringen aan deze straat in de periode 1946-1968. Ik werd op 29 december 1937 geboren in de Vier Heemskinderenstraat nr 138 te Den Haag, daarna heb ik achtereenvolgens gewoond in Dordrecht en Rotterdam om vervolgens in 1946 weer terug te verhuizen naar Den Haag, naar de de Fultonstraat.

Na de heftige oorlogsjaren in Rotterdam kwam ik volledig tot rust in de autoloze Fultonstraat. Hier volgt een greep van de namen en (oneven) huisnummers die ik mij nog herinner. Op nr 1 bevond zich Slagerij Jacques Roest. Op nr 9 de tambour-maître die altijd vanuit zijn huis verzamelde en met veel, maar mooi geluid vertrok. Op nr 11 woonde Bep Nep die later is vertrokken naar Canada. Nr 13 de familie Kajat, oprichters van Soeboer Koningsstraat/Brouwersgracht. Op nr 33 de familie Smeets, nr 35 Tante Poesje, nr 41 Tante Mien, nr 43 de familie Van Leeuwen, nr 45 familie Stauttner, nr 49 de gezusters Gelau, met in de achtertuin een gigantische perenboom die boven het dak van de tweede etage kwam en om het jaar veel vruchten gaf. Op nr 167 zat Schoenmaker Douw, familie Van der Lek op nr 181, een in de oorlog illegale drukkerij waar ik nog heb geholpen met brieven vouwen en in enveloppen stoppen.

De namen op even huisnummers die ik mij nog herinner zijn: op nr 2 een groenten- en levensmiddelenwinkel, op nr 6 Kalisvaart, nr 8-10 een Bouw en aannemersbedrijf, nr 12 mevrouw Vegers en op nr 42 woonde mijn jeugdvriend Joop Vermeulen. Net om de hoek op de Beeklaan 290 zat kapper Snoo, wiens zoon en later kleinzoon een kapperszaak in de Vlierboomstraat hebben. Paul Lieshout, mijn jeugdvriend woonde op de Beeklaan 292. Zijn vader werkte als ober/kelner bij café Emma op het Regentesseplein.

In met name 1946 reden er sporadisch auto's over de Beeklaan, laat staan door de Fultonstraat. Wanneer wij op straat speelden, liepen wij als we een auto hoorden aankomen gauw naar de hoek Beeklaan/Fultonstraat want het was nogal een bezienswaardigheid. Het enige vervoer dat er door de Fultonstraat

Samen met moeder op het Koningsplein

kwam, waren de handmatig geduwde karren van onder andere de melkboer (de Sierkan), de bakker (Hus), de schillenboer en de lorreboer. Doordat er geen auto's door de straat reden, hadden wij de hele straat voor onszelf om bijvoorbeeld putdeksel voetbal te spelen met een bal gemaakt van in elkaar geperste kranten omwikkeld met touw. Later speelden we met normale ballen tegen de twee grote vrachtwagen deuren van Kalisvaart. We speelden landjeveroveren, tolleren, krijten.

In de strenge en lange winters waren we druk met sneeuwpoppen maken, stoepen sneeuwvrij maken tegen een vergoeding van gemiddeld 25 cent, kerstbomen rausen die we met oud en nieuw verbrandden voor het belastingkantoor (waar mijn vader toen werkte). Vanaf mijn achtste jaar ben ik gaan voetballen bij Quick Steps aan de Nijkerklaan, waar ik nog regelmatig een alcoholvrij biertje kom halen. We schaatsten op de kom Loosduinseweg/kade en via de Valkenboskade/Loosduinsekade gingen we naar de veiling in Loosduinen. Sleen deden we in de duinen bij de Laan van Poot.

In de warme zomers gingen we bijna iedere dag lopend via de Beeklaan, langs het huis van minister Willem Drees, door de tankval baggerend langs de Houtrusthallen naar het strand, enerzijds het

Verversingskanaal en anderzijds het stront gemaal. Ook gingen we een aantal weken van de grote vakantie naar de overblijfs vakantie op het De Savornin Lohmanplein. We speelden op de zandvlakte, liepen naar zwembad De Regentes. Daar dook ik weleens van de bovenrand van de kleedhokjes in het diepe gedeelte.

Kort terug naar de periode dat mijn familie in Rotterdam woonde. Ik heb hiervan geen foto's, maar wel sterke emotionele herinneringen; met

Ik met mijn ouders op de Valkenboskade name in 1944-1945 heb ik vele bombardementen gezien en parachutisten/bommenwerpers. Tijdens een van de vele bombardementen in 1944 is mijn school totaal verwoest en moesten wij naar een groot herenhuis aan de Boezemsingel. Het fototoestel van mijn vader werd in 1945 door de Duitsers

Met mijn broer Leo

in beslag genomen. Ik herinner me nog dat we vanaf ons hoge dak kiezelsteentjes naar de Duitsers gooiden en via de achterkant vluchtten. Mijn vader was chef van de Veluwe, een groot levensmiddelenmagazijn van waaruit de levensmiddelen met de hand geduwde kar werden bezocht. Indertijd hadden wij een grote Bouvier, Penny. Zo vals en lief als geen ander. Mijn vader had hem geleerd om op commando van mij te grommen en zijn grote tanden te laten zien. Als er Duitsers aan de deur kwamen, maakte ik de deur open samen met Penny, gaf zachtjes het commando en al snel volgde er een 'Komm nicht loos wier gehen weiter'. Bij een van de razzia's kwamen er Duitsers in ons huis voor mijn vader. Ze vonden hem niet, want hij zat achter in het magazijn in de bakfiets verstopt.

Mijn moeder ging regelmatig naar een boerderij in Overschie om eieren en vlees te halen in ruil voor levensmiddelen. Iedere dinsdag was er vlak voor ons huis een koeien- en schapenmarkt. Als de koeien opgeborgen waren, gingen

de boeren koffiedrinken, waarop ik snel met een grote kan of emmer de koeien melkte. De boeren waren erg boos, want zij zagen het aan de uiers en de koe was minder waard - jammer voor de boer maar ik had mijn portie melk. Het handjeklap bij de verkoop vond ik interessant. Waar het vandaan kwam wist - en weet ik nog niet - soep uit gamellen, heerlijk.

Regelmatig werden er bomen omgezaagd en in het magazijn in dikke plakken gezaagd en door mij in kleine houtjes gehakt voor de houtkachel, waar altijd een houten wasrek omheen stond om de was te drogen. Toiletpapier was er niet dus scheurde mijn moeder kranten in repen, prikte die op een haak en daar veegden wij onze kont mee af. Schuin beneden ons huis woonde mijn vriendinnetje. Haar vader had een garage en was de enige bezitter in de wijde omgeving van een auto, een oud model Citroën met het reservewiel achterop de bumper. Op enig moment ging zij met haar vader met de auto weg. Ik mocht niet mee, maar stapte op het laatste moment op de bumper en omklemdde het reservewiel. Niemand in de auto merkte dat ik achterop de bumper stond en zeer bang was. Op enig moment werd de auto ingehaald door een Duitse militaire wagen en liet de auto stoppen. Ik kreeg flink op mijn donder en moest naar huis lopen - en dat was een heel eind! Thuisgekomen kreeg ik nogmaals flink op mijn donder van mijn moeder die vanachter het raam had gezien dat de auto met mij er achterop weg was gereden...

Theo van Leeuwen
tvl29121937@gmail.com

Heeft u ook zo'n zin om er even lekker tussenuit te gaan? In een andere omgeving genieten van de natuur, goed gezelschap en een uitstekende verzorging: dat is vakantie!

Of u nu wel of geen zorg nodig heeft, u bent van harte welkom. Kom alleen of samen met uw partner, vriend(in) of mantelzorger.

Nooit te oud voor vakantie!

Bekijk het aanbod en boek uw vakantie

www.allegoedsvakanties.nl | 0318 - 48 51 83

AUTO HOUTWIJK
sterk in elk merk

45 KM

De stilste brommobiel E-Aixam
100% elektrisch

Maak een proefrit:
070 - 329 70 51
Showroom & verkoop:
Zichtenburglaan 76-82

www.autohoutwijk.nl

Meer dan alleen verhuizen...

Senioren-verhuizing
Volledig verzorgd!

Woning-ontruiming
Huur- en koopwoning

Schilder-en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoed-oplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in
VERHUIZEN EN ONTRUIMEN
Seniorenhelp Nederland

www.seniorenhelp.com

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

www.novodent.nl

BTR REIZEN

Busexcursie vakanties met veel extra's

Cultuur, natuur en historie in het Duitse Münsterland
5 dagen Hotel Clemens August 15 - 19 juli va. € 615,- p.p.
6 dagen Hotel Clemens August 2 - 7 sept. va. € 745,- p.p.

Het pittoreske stadje Ootmarsum in het gastvrije Twente
5 dagen Stadshotel Ootmarsum 23 - 27 sept. va. € 540,- p.p.

Boppard hét toeristenstadje aan de romantische Rijn
5 dagen All Inclusive BestTime Hotel Boppard 13 - 17 okt. va. € 595,- p.p.

Typisch Engelse kerstsfeer in Londen en Graafschap Kent
5 dagen King Charles Hotel 25 - 29 nov. va. € 550,- p.p.

Sfeervolle kerst in Kerststad Valkenburg
5 dagen All Inclusive Hotel Op de Boud 23 - 27 dec. va. € 675,- p.p.

Uitme kerstsfeer in het Duitse Ahrdal en Rijnregio
6 dagen All Inclusive MayHotel 22 - 27 dec. va. € 785,- p.p.

Ervaar alle voordelen van de Busvakanties met veel extra's van BTR Reizen

- ♦ Opstapplaatsen in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht
- ♦ Vertrektijden tussen 08:00 en 11:00 uur
- ♦ Reis per luxe touringcar met ervaren chauffeur tevens reisleader
- ♦ Excursieprogramma inclusief de entreegelden
- ♦ Gastvrije hotels in de mooiste streken in Nederland of verder over de grens
- ♦ Heerlijke een volledige verzorging
- ♦ Leuk onderhoudend hotelprogramma

Uw vakantie begint bij BTR Reizen

Autovakanties All Inclusive • Autovakanties Arrangementen • Riviercruises

Busvakanties • Fiets- en wandelvakanties • Kerst- en Nieuwjaarreizen

055 - 5059500 • WWW.BTRREIZEN.NL

WIJ ZETTEN HET IN DE KRANT, ZODAT JIJ HET IN JE AGENDA KUNT ZETTEN

EUROPESE VERKIEZINGEN
6 JUNI 2024

#GEBRUIK JE STEM

EUROPESE-VERKIEZINGEN.EU

Ga naar een stembureau bij jou in de buurt, of kom stemmen in het HUIS VAN EUROPA
Korte Vijverberg 5/6

De Haagse luchtvaartmaatschappij - deel 1

Op zaterdag 7 september 1889 zag Albert Plesman het levenslicht aan de Balistraat in Den Haag. Samen met zijn ouders en zes broers en zussen bracht hij daar zijn jeugd door. Zijn vader Johan Cornelis Plesman was een hardwerkende eierhandelaar en zijn moeder Hendrika van Wessel was een zachtmoedige vrouw, van wie Albert veel hield. Na de openbare lagere school te hebben doorlopen, ging Albert naar de HBS in Den Haag. Daar bleek hij aanleg te hebben voor rekenen, natuurkunde en sport. Toen Albert dertien jaar oud was, overleed zijn moeder. Zijn vader hertrouwde enige tijd later en Albert besloot, inmiddels met zijn HBS-diploma op zak, dat het tijd was het huis te verlaten.

Hij meldde zich aan bij de Alkmaarse Cadettenschool voor de opleiding die leidde naar het Koninklijk Nederlandsch-Indisch leger. Na selectie werd hij echter ingedeeld bij de infanterieopleiding van het Nederlands leger, waardoor hij in de zomer van 1909 naar de Koninklijke Militaire Academie in Breda moest. Dat Albert bij de infanterie werd ingedeeld en niet naar zijn eigen voorkeur, is achteraf een gelukkige toeval- ligheid gebleken. De infanterie werd namelijk vaak ingedeeld bij de militaire luchtvaart en het was door deze toevalligheid dat Albert ook in aanraking kwam met vliegtuigen. Op vliegveld Gilze-Rijen zag hij voor het eerst stijgende en landende vliegtuigen, die deelnamen aan een grote Europese rondvlucht. Door de indruk die dit op hem maakte, zou Albert de rest van zijn leven bezig blijven met luchtvaart.

In 1911 kwam Albert als 2e Luitenant bij de Infanterie in

Plesmanweg, reliëf aan het voormalige KLM-gebouw door Teun Roosenburg, zoon van de architect. Foto uit 1995, John Lamet, Haags Gemeentearchief

Amersfoort terecht. Ondanks zijn enthousiasme voor de luchtvaart kwam hij bij de Wielrijders, een infanterie-eenheid die zich per (motor-) fiets verplaatste. Toen hij met zijn eenheid op bezoek was op Soesterberg, wist hij Luitenant-vlieger W.C.J. Versteegh over te halen hem mee te nemen voor zijn eerste vlucht in een Farman F.20. Het lukte Albert uiteindelijk om bij de waarnemers-

Belangstelling voor de Uiver, in de Londen-Melbourne race, bij de KLM aan de Hofweg. Foto uit 1934, Gompers, Haags Gemeentearchief

cursus op Soesterberg te worden gedetacheerd. Na een korte terugkeer bij de Wielrijders in Roosendaal, kwam hij in 1917 als leerling-vlieger in Soesterberg terecht. Hier haalde hij in 1918 uiteindelijk zijn militaire vliegbrevet. Sinds die tijd voorziet Albert de mogelijkheden die de luchtvaart te bieden heeft.

Naast militair gebruik ziet hij in dat vliegtuigen ook heel goed voor goederen- en passagiersvervoer gebruikt kunnen worden. Hij pleit daarom ook sinds die tijd voor oprichten van een Nederlandse luchtvaartmaatschappij. Wanneer de Britten in 1919 bij de Nederlandse overheid aankloppen met de vraag vliegdiens ten te openen in Nederland, beseft Albert dat hij vaart achter zijn ideeën moet zetten. Hij regelt een verlof en organiseert op verzoek de ELTA (Eerste Luchtvaart Tentoonstelling Amsterdam) samen met Generaal Snijders onder wie hij diende in de Eerste Wereldoorlog. Met 800.000 bezoekers was deze tentoonstelling een groot succes, waardoor hij industriëlen en geldschietters achter zich wist te krijgen. Ook koningin Wilhelmina was een van deze bezoekers. Zij besloot al voor de oprichting van de luchtvaartmaatschappij, deze het predicaat 'koninklijk' te geven.

Met alle steun die inmiddels was verworven, werd in 's-Gravenhage op 7 oktober 1919 de vennootschap Koninklijke Luchtvaart-Maatschappij voor Nederland en Koloniën opgericht. Plesman was niet direct de baas, maar werd door de Raad van Bestuur eerst aangesteld als administratief directeur. Vanuit deze functie was hij wel de drij-

vende kracht van het bedrijf en wist bijvoorbeeld Anthony Fokker zakelijk aan zich te binden. Fokker zou de eerste jaren ook de leverancier worden van de KLM. De vluchten waren er nog niet direct. In mei 1920 wordt pas de eerste vlucht uitgevoerd van Londen naar Schiphol. Weliswaar in een Brits vliegtuig, met Britse journalisten aan boord, maar hierdoor is de enthousiaste start niet minder groot. Kort na deze start opende de KLM haar eerste hoofdkantoor aan de Herengracht 13 in Den Haag. Het beschikte slechts over drie kamers op de eerste etage, waarin ook theater Odeon huisvestte.

De keus viel op Den Haag als vestigingsstad, omdat de politiek hard nodig was voor het startende luchtvaartbedrijf. Tevens was Den Haag natuurlijk de geboorteplaats van Albert Plesman. Zelf omschreef Albert de keuze voor Den Haag in plaats van Schiphol ooit als volgt: "De atmosfeer van een vliegerterrein is niet bevorderlijk voor een rustigen arbeid, welke toch op een Hoofdkantoor zeer gewenst is. Maatschappijen, die vroeger hun hoofdkantoor op de vliegerterreinen hadden, zijn daarvan teruggekomen." In 1925 groeide KLM al uit zijn voegen en moest er gezocht worden naar een nieuw kantoorpand. Op 11 mei verhuisde het hoofdkantoor naar de Hofweg 9, tegenover het Binnenhof.

De groei van de KLM was echter niet meer te stuiten, waardoor in 1938 de minister van Waterstaat toestemming verleende aan de plannen van de KLM een nieuwe kantoorplek te zoeken. De keuze viel op een voormalig

artillerieterrein aan de Badhuisweg/Raamweg. De architect van het gebouw was snel gekozen. Dirk Roosenburg, jeugdvriend van Albert Plesman en ontwerper van het eerste KLM-logo werd aangesteld. Roosenburg had gestudeerd in Delft en voor Berlage gewerkt. Hij ontwierp eerder ook Villa Windekind aan de Parklaan voor de commissaris van de politie. Daarnaast werden twee familieleden van de architect ingezet voor het nieuwe KLM-kantoor. Zijn zoon Teun ontwierp de terracotta vogels boven de hoofdingang en schoonzus Sophia Rosse-Luyt nam de aanleg van de tuin voor haar rekening.

Begin 1939 werd met de bouw begonnen en de eerste steen gelegd door de dochter van Albert, Pia Plesman. Roosenburg had een gebouw ontworpen, bestaande uit vier afzonderlijk te bouwen vleugels. De eerste vleugel verrees aan de Raamweg en naarmate de KLM verder groeide, konden de andere vleugels toegevoegd worden. Het ontwerp zou vooral functioneel en flexibel zijn. Er werd bijvoorbeeld gebruik gemaakt van verplaatsbare scheidingswanden. Naarmate het bedrijf veranderde of groeide, kon met deze wanden geschoven worden. Naast het kantoor dat uiteindelijk plaats moest bieden aan 1800 medewerkers, kwam een multifunctionele recreatieruimte met terras. Aan de achterzijde kwam een dienstwoning voor de conciërge en zijn gezin.

In de volgende editie leest u het vervolg van dit verhaal.

Meine Ludema
meineludema@hotmail.com

St. Hubertusweg nabij de Plesmanweg. Monument Albert Plesman, ontwerp Mari Andriessen en Prof. G.M.H. Holt, geplaatst 7-10-1959. Foto uit 1960, Dienst Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting, Haags Gemeentearchief

De Vredesconferenties van Den

Den Haag ziet zich graag als stad van Vrede en Recht. Terecht, want het huisvest diverse internationale organisaties die vrede en recht met hun activiteiten willen bevorderen. Dit is niet iets van recente datum maar is reeds begonnen aan het einde van de negentiende eeuw! Professor Tobias Asser nam in 1893 het initiatief tot het organiseren van een internationale conferentie over Privaatrecht, gevolgd door een tweede in 1894. Deze conferenties waren zo succesvol dat Tsaar Nicolaas II van Rusland besloot zijn idee voor een Vredesconferentie in Den Haag te laten plaatsvinden. Zo'n conferentie komt echter niet uit de lucht vallen, daar is wel het een en ander aan vooraf gegaan.

Eerste Vredesconferentie, de gedelegeerden poseren op de trappen van Huis ten Bosch. Foto uit 1899, A.v.d. Grient, Haags Gemeentearchief

De negentiende eeuw is voor Nederland een relatief rustige periode geweest. Na de Franse bezetting werd het een koninkrijk met een ambitieuze koning Willem I aan het hoofd. De samenvoeging met België bleek geen succes en na enige strubelingen werd in 1833 besloten

beide landen te scheiden. Dit was het enige 'wapengekletter' in die eeuw. In de landen om ons heen was het allesbehalve rustig. Frankrijk likte na de Franse Revolutie en de nederlaag van Napoleon haar wonden. In Duitsland was een beweging op gang gekomen om de diverse

koninkrijken en staatkundige entiteiten samen te voegen tot één groot Duits Rijk. Deze ontwikkeling werd door Frankrijk met Argusogen bekeken. Het zat niet op een concurrent in Europa naast Oostenrijk en Rusland te wachten. De Frans-Duitse Oorlog van 1870 met Duitsland als overwinnaar, zorgde voor een beslissende herschikking in Europa: Frankrijk werd definitief een republiek, het Duitse Rijk werd onder keizer Wilhelm I een feit en Italië was nu als koninkrijk ook een eenheidsstaat geworden.

Tsaar Nicolaas II voerde in navolging van Europa economische en politieke hervormingen in. Tegelijkertijd zag hij dat in Europa vredesorganisaties aan invloed gingen winnen. Tijdens de veldtochten van Napoleon (1804-1814) waren 400.000 militairen om het leven gekomen waarvan velen door ontberingen. In de Frans-Duitse oorlog vonden ruim 200.000 soldaten in korte tijd de dood bij gevechtshandelingen. Moderne oorlogvoering had zijn intrede gedaan met de eerste experimentele mitrailleurs, luchtballonnen voor verkenningen en bombardementen, spoorlijnen voor de aanvoer van munitie en materieel etc. Nicolaas voorzag

Vredespaleis. Foto: Paul Lunenburg, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Haags Gemeentearchief

Vredesvaas Wilhelmina

“Tsaar Nicolaas II wist koningin Wilhelmina te overtuigen Nederland als gastheer op te laten treden.”

een escalatie en stelde voor een conferentie te organiseren voor het maken van afspraken over oorlogvoering maar ook over het beslechten van internationale geschillen.

Maar waar zou die conferentie gehouden moeten worden? Engeland, Frankrijk, Pruisen, Oostenrijk en Spanje vielen so-

wieso af, te veel partij. Zwitserland werd niet veilig genoeg geacht vanwege vele binnenlandse onlusten, de Scandinavische landen hadden geen belangstelling, evenals België. Ook Nederland voelde er in eerste instantie niets voor. De nog jonge koningin Wilhelmina was zich ervan bewust dat Nederland als neutraal land voor de hand lag,

Tsaar Nicolaas II 2

Den Haag, Prinsegracht 71

Haag

Huis ten Bosch. Oranjezaal na de restauratie. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Wikimedia commons

Vredesvaas Vijverberg

van Rubens, opdracht om de Oranjezaal te beschilderen met voorstellingen uit het leven van Frederik Hendrik.

De zaal is te beschouwen als het hoogtepunt van de schilderkunst uit die tijd en maakte diepe indruk op de deelnemers. Deze vertegenwoordigers uit 26 landen maakten op hun beurt veel indruk in de stad. Met name diplomaten uit Aziatische landen, in hun bijzondere gewaden, trokken veel bekijks. De besprekingen verliepen voorspoedig en men kwam tot het opstellen en aanvaarden van drie verdragen en tot een verbod op het uitwerpen van bommen uit luchtballonnen, het gebruik van dum-dumkogels en gifgassen! Het verdrag om te streven naar vreedzame oplossingen voor internationale geschillen lag geheel in lijn met eerdere internationale afspraken over privaatrechtelijke geschillen. Het besluit een Permanent Hof van Arbitrage te stichten was een van de praktische uitkomsten

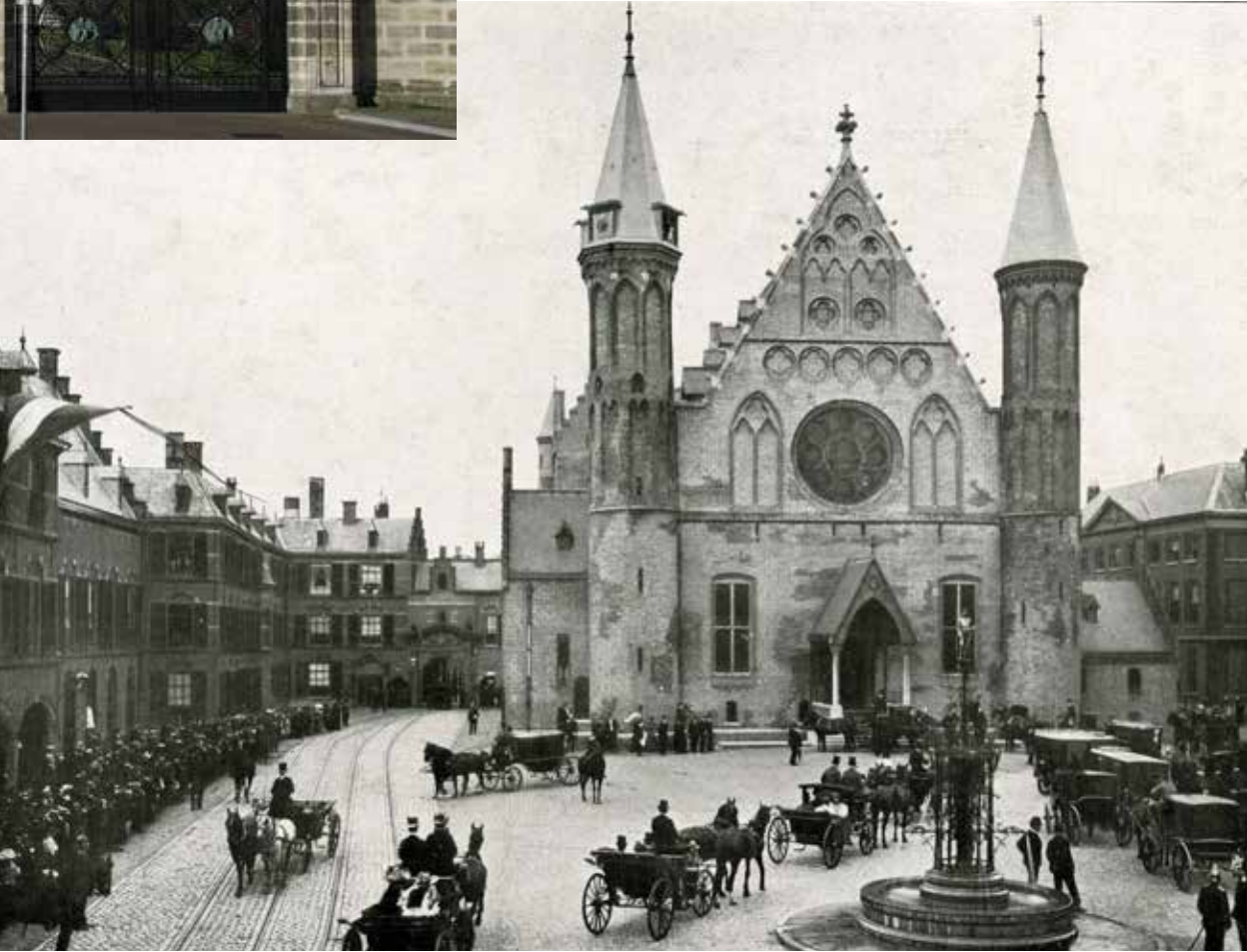
van de conferentie. Het werd gevestigd aan de Prinsegracht in Den Haag en verhuisde in 1907 naar het Vredespaleis. Het succes van de conferentie was ook zichtbaar op de Wereldtentoonstelling van Parijs, waar Plateelbakkerij Rozenburg vijf Vredesvazen presenteerde. Deze zijn nog steeds te bewonderen in het Vredespaleis.

De tweede Vredesconferentie van 1907

Aan de tweede Vredesconferentie namen dit keer niet alleen vertegenwoordigers uit Europa en Azië, maar ook uit midden- en zuid Amerika deel. Het grotere gezelschap week daarom uit naar de Ridderzaal. Ook nu werden spijkers met koppen geslagen. Men kwam tot gedetailleerde afspraken over oorlogvoering, bijvoorbeeld over de rechten en plichten van inwoners in neutrale landen, het gebruik van zeemijnen, het ombouwen van koopvaardijschepen tot oorlogsschepen etc. Voor die tijd belangrijke verdragen die door de meeste landen ook werden geratificeerd. Er heerste een optimistische stemming dat oorlogen voortaan via overleg en arbitrage voorkomen konden worden. De conferentie legde de basis voor de oprichting van de Volkenbond, de voorloper van de huidige Verenigde Naties. De Volkenbond moest de organisatie worden waar samen met het Hof van Arbitrage geschiedenis moest worden geschreven. De praktijk pakte met de gruwelijke Eerste Wereldoorlog anders uit toen alle afspraken door alle partijen met voeten werden getreden.

Het Vredespaleis, officieel Internationaal Hof van Justitie, huisvest nog steeds het Hof van Arbitrage en wordt door de VN-lidstaten als zodanig geaccepteerd. Maar de uitspraken kunnen alleen nageleefd worden als de betrokken partijen de uitkomst ook erkennen. De Vredesconferenties hebben echter geen wereldoorlogen kunnen voorkomen maar hebben wel gezorgd voor podia voor overleg tussen strijdende partijen: het Vredespaleis en de Verenigde Naties.

Ton van der Pijl
tonvanderpijl212@gmail.com

Binnenhof, opening van de Tweede Vredesconferentie. Foto uit 1907, Haags Gemeentearchief

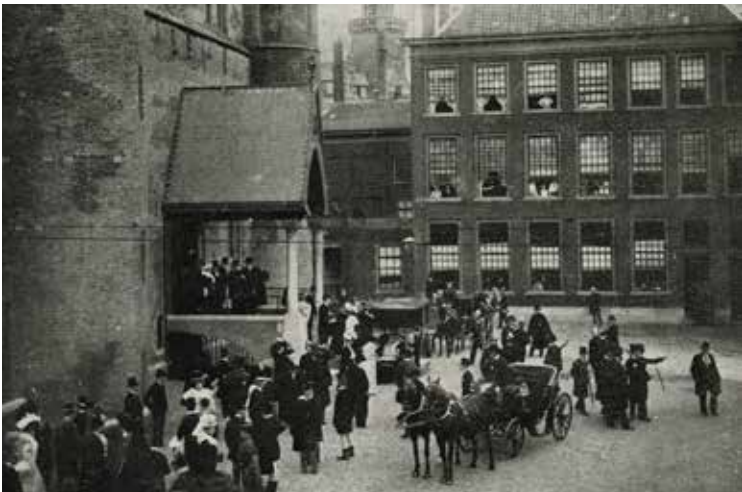
maar wilde niet als klein landje worden gezien dat kon bemiddelen tussen de groten! Bovendien steunde zij de Boeren in Zuid-Afrika en vertrouwde ze Engeland zowel daar als in de wateren rond Nederlands-Indië niet. Tsaar Nicolaas II wist haar echter te overtuigen Nederland als gastheer op te laten treden. Zijn raadsadviseur Ivan Bloch had namelijk in 1893 en 1894 de internationale conferenties voor Privaatrecht in Den Haag bijgewoond en was diep onder de indruk geweest van de faciliteiten in de stad, de vergaderlocatie en de goede bereikbaarheid over land en zee. Hij was het die de tsaar adviseerde gepaste druk op Wilhelmina uit te oefenen om in te stemmen. Haar grootmoeder Anna Palowna was

nota bene de zus van Nicolaas en de Oranjes hadden diverse malen financiële steun van de Romanovs genoten. Wilhelmina stemde uiteindelijk in.

De eerste vredesconferentie van 1899

Koningin Wilhelmina opende als erevoorzitter de conferentie. Zij had Paleis Huis ten Bosch ter beschikking gesteld en in het bijzonder de Oranjezaal. Een zeer geschikte en toepasselijke locatie bovendien. De wandschilderingen waren geheel gewijd aan de heldendaden van stadhouder prins Frederik Hendrik. Hij was niet alleen beroemd vanwege zijn vele veroveringen van steden op de Spanjaarden maar ook voor zijn rol tijdens de vredesbesprekingen in Munster

die tot het einde van de tachtigjarige oorlog zouden leiden. Hij overleed vlak voor de ondertekening, maar hield daar wel de bijnaam Frederik Vrederijk aan over. Zijn echtgenote Prinses Amalia van Solms gaf aan twaalf schilders, allen leerlingen

Binnenhof, Tweede Vredesconferentie. De afgevaardigden der regeringen van de 45 deelnemende staten komen bijeen. Foto uit 1907, Haags Gemeentearchief

Royal Health Foam: Kwaliteit voor de Gezonde Nachtrust

In het pittoreske Scheveningen bevindt zich de Royal Health Foam matrassenfabriek, een kleine maar zeer gerespecteerde producent van hoogwaardige matrassen. Terwijl veel fabrikanten compromissen sluiten ten koste van de kwaliteit, kiest Royal Health Foam resoluut voor gifvrije eersteklas materialen. Deze benadering resulteert in matrassen die niet alleen comfort en duurzaamheid bieden, maar ook een veilige en gezonde slaapomgeving garanderen.

De Voordelen van Kwaliteit
De voordelen van een kwaliteitsmatras zijn talrijk. Een van de belangrijkste aspecten is de veerkracht. Royal Health Foam matrassen zijn ontworpen met materialen die een hoge mate van veerkracht bieden, wat zorgt voor optimale steun. Deze ondersteuning helpt om de wervelkolom in de juiste positie te houden, waardoor rug- en nekklachten kunnen worden verminderd of zelfs voorkomen.

RIVM adviseert om nieuwe matrassen drie dagen te luchten, maar dit is slechts een tijdelijke oplossing. De chemische stoffen blijven aanwezig en kunnen op lange termijn schadelijk zijn voor de gezondheid.

Royal Health Foam kiest daar-entegen voor volledig gifvrije materialen. Dit betekent dat hun matrassen geen schadelijke chemische stoffen bevatten die gedurende de levensduur van

Van links naar rechts: Jonathan Bauer, Chris Nederhorst en Daniël Verbaan matrasspecialisten

Een ander significant voordeel is de ventilatie. De materialen die in Royal Health Foam matrassen worden gebruikt, bevorderen een uitstekende luchtcirculatie. Dit zorgt ervoor dat de matrassen koeler blijven tijdens de slaap, wat bijdraagt aan een comfortabeler en hygiënischer slaapklimaat. Een goed geventileerd matras voorkomt overmatige ophoping van vocht, waardoor de groei van schimmels en bacteriën wordt beperkt.

Gifvrije Matrassen: Een Bewuste Keuze

In de huidige markt worden vaak chemische stoffen toegevoegd aan matrassen, zogenaamd om de consument te beschermen tegen huisstofmijt, bedwantsen en muggen. Daarnaast worden brandvertragers en synthetische lijmstoffen gebruikt om de veiligheid en duurzaamheid te verhogen. Het

Een matrassenfabriek van vroeger. Foto: Wikimedia Commons

het matras schadelijke dampen kunnen afgeven. Door te kiezen voor gifvrije matrassen, beschermt Royal Health Foam de gezondheid van hun klanten en biedt het een veiliger alternatief voor de conventionele matrassen op de markt.

Innovatie en Klantenkring
Hoewel Royal Health Foam een kleine fabriek is, hebben ze een indrukwekkende klantenkring opgebouwd. Ze leveren aan gerenommeerde instellingen zoals het Erasmus MC, het UMC Utrecht en het AMC Amsterdam. Daarnaast maken ze brancardbedden voor Nederlandse ambulances en produceren ze medische matrassen die voldoen aan de hoogste standaarden.

Hun producten worden ook gewaardeerd door beddenwinkels die op zoek zijn naar kwalitatief hoogwaardige huismerken en maakt voor hen private label. Dit is een bewijs van de kwaliteit en betrouwbaarheid

van hun matrassen. Daarnaast levert Royal Health Foam ook de consument matrassen die comfort bieden en vrij zijn van giftige stoffen.

“Royal Health Foam rust niet op hun lauweren als het gaat om innovatie.”

Innovatieve Ontwikkelingen
Royal Health Foam rust niet op hun lauweren als het gaat om innovatie. Ze hebben verschillende baanbrekende producten ontwikkeld die bijdragen aan een betere slaapervaring. Voorbeelden hiervan zijn de Proeftijd, waarbij klanten de mogelijkheid krijgen om hun

matras een bepaalde periode te testen, en het Ballenmatras, dat is ontworpen voor specifieke ondersteuningsbehoeften. Ook hebben ze het instelbare matras ontwikkeld, dat gebruikers in staat stelt om de hardheid van het matras naar hun persoonlijke voorkeur aan te passen.

Conclusie

Royal Health Foam in Scheveningen is een voorbeeld van een bedrijf dat zich inzet voor kwaliteit in de matrassenindustrie. Hun matrassen bieden ongeëvenaarde veerkracht, ventilatie, comfort en een langere levensduur. Bovendien kiest het bedrijf bewust voor gifvrije materialen, wat bijdraagt aan een gezondere slaapomgeving. Ondanks hun kleine omvang, hebben ze een indrukwekkende klantenkring opgebouwd

en blijven ze innoveren om de beste slaapervaring te bieden. Laat u niet misleiden door goedkope alternatieven en kies voor de kwaliteit en betrouwbaarheid.

Soetenststraat 18
(Zijstraat Stevinstraat)
070-3387010
www.healthfoam.com

Showroom van de Scheveningse matrassenfabriek

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Ford 17M

Recentelijk reed ik over de Carel Reiniersz-kade; die kade waar ik een groot deel van mijn jeugd op het tweede gedeelte heb gewoond en waar op het derde gedeelte ook Bridgit Maasland in haar jonge jaren gewoond heeft, en zag daar een lichtblauwe Ford 17M staan uit 1964. Leuke, Haagse meid die Bridgit overigens, maar dat terzijde. Natuurlijk ben ik even uitgestapt om deze klassieker te bewonderen.

Een Duitse Ford met een typisch Amerikaanse inslag die door zijn bijzondere vormgeving de bijnaam 'Badkuip' had meegekregen. Typisch Amerikaans was dat als je bijvoorbeeld een lichtblauwe uitvoering koos, ook alles blauw was in het interieur. Blauw dashboard, blauw stuur en blauwe skai bekleding. Hij had een forse, chromen grille, chromen bumpers, chromen raamomlijsting, chromen zijstrips, chromen wieloppoppen en het middenstuk aan de ach-

terkant was een chromen plaat met daarboven een chromen strip en aan de onderkant een chromen bumper, maar wel met rubber rozetten. Ook in het interieur was het klokkenpaneel achter het stuur een matchchromen unit en natuurlijk de tweederde chromen claxonring en dan laat ik de chromen buitenspiegel en de chromen ruitenwissers nog maar even buiten beschouwing. Maar gek genoeg zag het geheel er toch beschaafd en aantrekkelijk uit.

In 1964 kostte deze 17M 7.885 gulden. Ik heb het dan over de serie die van 1964 tot 1967 geproduceerd werd, want daarna kreeg hij een facelift tot 1971. De 17M had een vier cilinder motor met 1498 cc en 67 pk. Het model was ook leverbaar met een zes cilinder motor met 1998 cc en 90 pk, met een topsnelheid van 160 kilometer. Er was zelfs een 20M TS met 100 pk. Schakelen deed je toen met een fors hendel aan het stuur,

waarvan de mechaniek wat hakerig werkte. Ford was met name in die tijd een vertegenwoordigers-familieauto, want hij was ruim voorin, achterin en in de bagageruimte. Hij was ook zeer op comfort afgestemd, wat je ook merkte als je scherp de bocht door ging met enig overhellen en de wegligging was wat zweverig op hogere snelheden. Voorin had deze Ford krachtigde schijfremmen en achter trommelremmen. In het

interieur drong zeker bij de V6 motor nauwelijks motorgeluid door. Het dashboard zag er verzorgd en ergonomisch uit en symmetrisch wat het klokkenpaneel betrof. Zoals gezegd een lichtmatte, chroom uitgevoerde snelheidsmeter in het midden en aan weerszijde twee kleine, ronde klokjes met info over de benzinevoorraad enzo. Daaronder ook mooi gegroepeerd aan weerszijde twee knopjes. Opvallend zaten in de rand van het stuur soort van duimindrukken rondom, voor een optimaal stuurcomfort. Het deed mij altijd denken aan hoe wij als kwajongens met het grootste plezier onze duimen indrukten in de stopverf bij net geplaatste ramen, maar ook dat terzijde. Bij de facelift in 1971 werd het allemaal wat saaier. Maar al met al een opvallende Ford.

John Vroom
johnvroom@planet.nl

HAAGSE KWESTIES

Idee voor een Haagse kwestie?
Mail naar Milja de Zwart: milja@xs4all.nl

De leegstandsaward: een prijs die je liever niet wint

Het blijft apart dat woningnood en leegstand samengaan. In Den Haag melden zich bijvoorbeeld jaarlijks tussen de 2000 en 3000 mensen bij het daklozenloket, terwijl er tegelijkertijd 8000 woningen leegstaan. Het Haagse Straat Consulaat, een stichting die opkomt voor de belangen van daklozen, zet daar nu de schijnwerper op. Eind juni reikt zij de leegstandsaward uit aan een van de vijf eigenaren van grote, leegstaande gebouwen in Den Haag.

De actie heeft de aandacht getrokken van de landelijke media. Een tijdje terug hoorde ik dan ook dakloze Wijnand op de radio vertellen over de leegstand die hem in het oog springt tijdens zijn dagelijkse zoektocht naar huis en werk. "Dan denk je van: waarom staat dit leeg? Geef mij een sleutel en dan kan ik weer verder."

Zusterhuis

Hij droeg zelf het zusterhuis met kapel aan de Lan-

Artist impression van het verbouwde belastingkantoor, SVE Group

ge Lombardstraat voor als meest schaamteloze geval van leegstand. Eigendom van Haaglanden Medisch Centrum. Ooit onderkomen van tientallen verpleegkundigen, maar tegenwoordig alleen nog van een paar duiven en vijf huurders die er anti-kraak verblijven.

De nominatie raakte een gevoelige snaar bij de bestuurders van het HMC. Dat nodigde het Straat Consulaat direct uit voor een rondleiding in het 3000 vierkante meters grote pand. Want, verklaarden zij: "Het is uiteraard

een prijs, die een serieus signaal afgeeft, die wij liever niet willen winnen."

Het Straat Consulaat kreeg tekst en uitleg: het zusterhuis is onderdeel van vernieuwingsplannen die het HMC heeft met zijn ziekenhuizen en die tot geschuif met afdelingen zullen leiden. Kortom: voorlopig uit beeld voor daklozen. Toch vond het Straat Consulaat het HMC sportief. De andere genomineerden gingen nog niet zo ver. Daarom goed om even alle panden langs te lopen.

'Rekenen, durven, doen'

Het eerste dat eruit springt is het belastingkantoor tegenover Holland Spoor. De 12.500 vierkante meters staan al leeg sinds 2008, toen de Belastingdienst vertrok. Er waren plannen om er een hotel en appartementen van te maken, maar dat ging niet door toen het gebouw in 2020 werd verkocht. Op de website van de huidige eigenaar, SVE Group, staat een gelikt plan voor 352 studentenwoningen. Het past prima bij het credo van deze vastgoedbeheerder: 'rekenen, durven en doen'. De vergunning is verleend. Alleen, van 'doen' is het nog altijd niet gekomen.

Hetzelfde geldt voor het gebouw aan de Oude Haagweg waarin zorgverzekeraar Azivo tot 2011 zat. Vergunning voor verbouwing tot 65 woningen is verleend. Maar omdat eigenaar Van Herk Groep 'niet aan persvragen doet', is onduidelijk wat de startdatum zal zijn. Over de toekomst van de

voormalige KPN-telefooncentrale aan De Constant Rebecquestraat, die sinds 2009 leeg staat, is nog minder bekend. Eigenaar van het monumentale gebouw met een oppervlak van 13.000 vierkante meters is Cocon Vastgoed, maar op diens website geen vermelding.

Onherstelbaar verbouwd

De vijfde genomineerde is een kleintje: enkele pandjes naast het politiebureau aan de Jan Hendrikstraat staan sinds 2001 leeg. Maar volgens eigenaar de nationale politie is dat een misverstand: ze zijn deels in gebruik als opslag. Voor het andere deel zijn ze zodanig onherstelbaar verbouwd, dat ze onmogelijk nog als woonruimte kunnen dienen.

Zeg het maar, welke leegstand schrijnt het meest? Stemmen maar! Dat kan op de site van Haags Straat Consulaat, www.straatconsulaat.nl

Milja de Zwart

Marcello en Els (W)eten Wat Lekker Is Café-Brasserie Nationaal

Super sfeervol!

Op de hoek van de Prinsegracht en de Boekhorststraat zit sinds kort Café-Brasserie Nationaal. Jeweetwel, die plek waar jarenlang de Chinees Lung Fung was gevestigd. In het 17e eeuwse pand zat eind 19e eeuw ook al een café Nationaal. Op sommige foto's met maar één a en op andere weer gewoon met twee a's... Het pand is door eigenaar Maarten Hinloopen, in samenwerking met Stadsherstel, rigoureus aangepakt. Tijdens de verbouwing kwamen tal van bijzondere details, die waren weggetimmerd, weer te voorschijn. Zoals de kolom met versiering en het originele 17e eeuwse plafond in de achterruimte. Het resultaat is een super sfeervolle en warme brasserie met een Brusselse uitstraling in hartje Den Haag!

Jermaine Huisman

We beginnen met een mooi glas biologische Pinot Noir terwijl we de kaart bekijken. Er staan niet al te veel gerechten op; 7 voorgerechten, 6 hoofdgerechten, 3 bijgerechten en 5 desserts. Niet uitgebreid dus maar wel bijzonder en inderdaad heel Brussels. We besluiten, als zo vaak, ons te laten verrassen door de chefkok. In dit geval Jermaine Huisman die ervaring opdeed in Capriole Café en bij Hotel des Indes. Als voorgerecht komt 'Makreel à la piperade'

(makreelfilet met paprika, rode ui en zwarte olijf) en - vegan - 'Artisjok barigoule' (baby artisjok met hummus en een vinaigrette van citroenthijm). Prachtig opgemaakte en bijzonder lekkere gerechten op borden die zo uit de 19e eeuw lijken te komen. Bij het hoofdgerecht drinken we een lekkere en gekoelde Blauer Zweigelt, een Oostenrijkse Pinot Noir zou je kunnen zeggen. We krijgen, ook weer vegan, Vol-au-vent (een pastei van oesterzwam met witte

asperge, lamsoor en dop-erwtjes) en een Lamsnavarin (stoof van lamsvlees met meiknol, krieltjes en tomaat) en als bijgerecht geroosterde bloemkool met picallilycrème en krokante zonnebloempitten. Picalilly, bijna vergeten dat het bestond maar vanaf nu ook bij ons op tafel... Weer mooie borden met prachtige gerechten en alles heel goed op smaak!

Alles klopt

De bediening heeft heel goed gezien dat we aan één dessert samen meer dan genoeg hebben. We krijgen een profiterole met crème patissière, aarbei en bloedsinaasappelsorbet. Een uitgesproken lekker toetje. Alles klopt in deze zaak. Mooie gerechten, mooie borden, uitstekende wijnen, vriendelijke bediening, een topchef, een waanzinnig mooie zaak, kunst

op het toilet en heel betaalbaar. Een echte aanwinst voor Den Haag. Probeer het zelf maar eens...

Op een rijtje

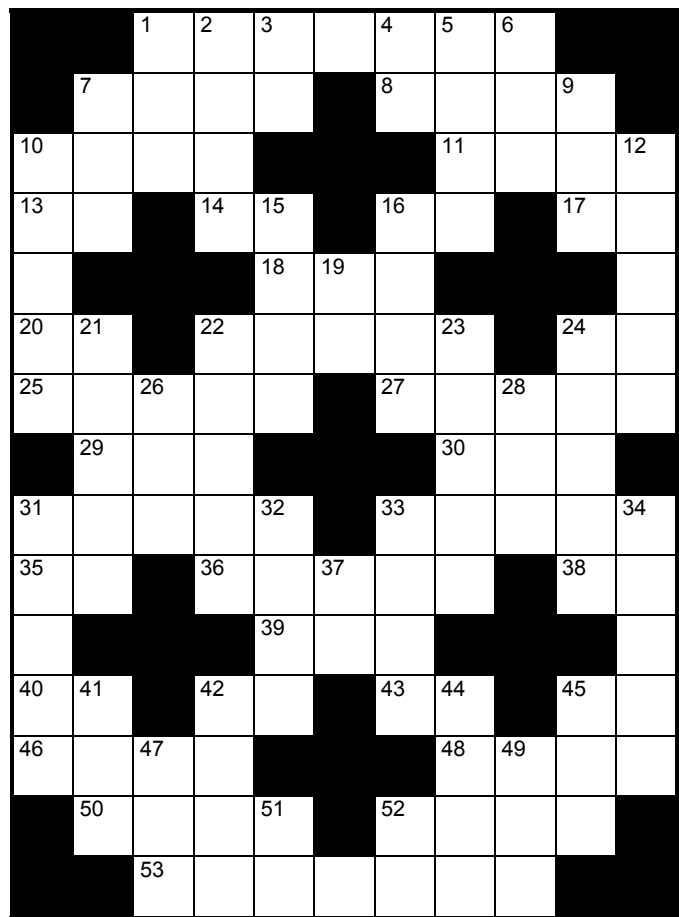
Café-Brasserie Nationaal
Prinsegracht 2, Den Haag
www.cafebrasserienationaal.nl
info@cafebrasserienationaal.nl
070 8200 710
Voor vanaf € 10,50
Hoofd vanaf € 22,50
Dessert vanaf € 7
Drankjes normaal

1 KRUISWOORDPUZZEL

Puzzels

2 SUDOKU

5	19	15	25	43	27	32	35	47	22
---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Horizontaal

1 zwaar vergrijp 7 keukengerei 8 kippenziekte 10 schoorsteenzwart
11 handigheid 13 aan zee 14 slechthorend 16 selenium
17 inhoudsmaat 18 optreden 20 voormiddag 22 pl. in België
24 mevrouw 25 pl. in Italië 27 motief 29 vreemde munt 30 amfibie
31 verplank 33 draf 35 grondtoon 36 klepper 38 cum suis
39 kerkelijke straf 40 dierengeluid 42 assistent-econoom (afk.)
43 voor de vuist 45 laatstleden 46 insect 48 deel v.e. schip
50 Europeaan 52 dienstbode 53 enigma.

Verticaal

1 honingdrank 2 kleine hoeveelheid 3 science fiction 4 spil
5 hoekpilaster 6 droog 7 zie ommezijde 9 slaapje 10 handelskorting
12 grappenmaker 15 mannelijk dier 16 hemellichaam
19 lengtemaat 21 halfbloed 22 naarstig 23 land in Azië 24 wijnsoort
26 opstootje 28 vallei 31 leerling 32 groet 33 verlegenheid
34 kerklied 37 blijkens de akten 41 alstublieft 42 deel v.e.
kolenkachel 44 deel v.e. trap 45 deksel 47 Europeaan 49 nachtvogel
51 bevel 52 motorschip.

Mocht u de oplossingen weten van de puzzels op deze pagina, dan maakt u kans op deze leuke wandelgids! U kunt de oplossingen tot dinsdag 6 juni mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Oplossingen vorige editie:

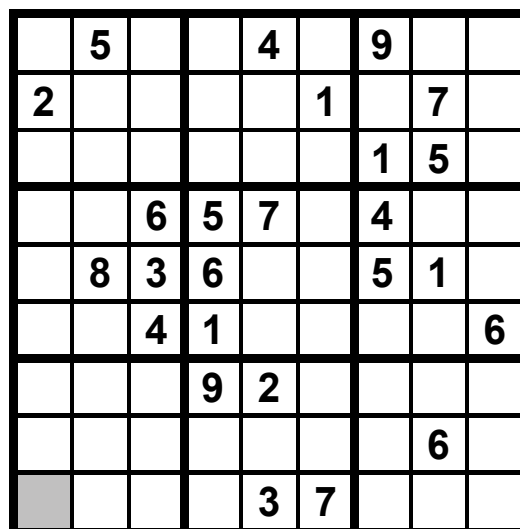
Kruiswoordpuzzel: Pinksteren
Woordzoeker: Jaarrekening

Wij feliciteren de winnaar van de vorige editie met een mooie prijs.

De wandelgids 'Wandelen buiten de binnenstad van Den Haag' van Loek en Irene Heskes gaat naar: *Frits Sikkema te Voorburg*

U dient deze prijs zelf op te halen bij De Haagse Tijden op de Laan van Meerdervoort 174, Den Haag (tijdens kantooruren).

Win een stadsgids met Stadswandelingen 'Den Haag acht keer anders' van Gerard Goudriaan
De gids is te verkrijgen bij de betere boekhandel en via www.gegarandeerdonregelmatig.nl t.w.v. € 17,95.

Kom jij weleens bij je wijkcentrum?

✓ Dé plek voor advies, ondersteuning, vrijwilligerswerk en activiteiten in de buurt. Je vindt ons door heel Den Haag: wijkz.nl

wijkz

voor elkaar

We doen meer dan je denkt!

UTS® VAN DER GEEST VERHUIZINGEN

Speciale service voor senioren

- Zorgverhuizingen
- Particuliere verhuizingen
- Int. verhuizingen
- Kunst- en antiekservice
- In- en uitpakservice
- Verhuisdirigente
- Handyman
- Inboedelopslag

T 070 399 42 41
W utsvandergeest.nl

ERKENDE VERHUIZERS

Het winkelcentrum New Babylon

Het was alweer enige tijd geleden dat ik in Babylon kwam. Toen ik daar nog in de buurt werkte, kwam ik er vaker. Ik werkte in het witte gebouw, nabij de straaltoren, aan de Prinses Beatrixlaan. Pauze wandelen heet dat. Ik liep de PB laan uit, naar de Theresiastraat. Vervolgde mijn weg langs het paleis van Justitie. Prins Clauslaan. Toen nog niet zo'n complex gebouw als nu, maar dan toch. Langs het ministerie van Landbouw stak ik de weg over. Langs de snackbar De Vrijheid. Hoe en waarom dit zo heet, daar weet ik het fijne van; uit de eerste hand! Maar uit privacyoverwegingen én juridische afwegingen kan ik daar niets over zeggen...

Babylon

Langs een kantorencomplex, wat nu de apenrots is, thans waar de Tweede Kamer zich zetelt, kwam ik bij de ingang van Babylon. De apenrots, overigens, is geopend in mei 1985. Maar dat terzijde. Bij de ingang van het Babylon zat aan de rechterzijde de winkel ITS; vergelijkbaar met BCC, of Media Markt. Aan de linkerhand zat de bioscoop Babylon. Over een rode loper kon je naar binnen. Af en toe even kijken welke film er draaide, en wat er de volgende week zou komen. ITS had twee etages, begane grond en eentje daarboven.

Maar waarvoor kwam ik er? Voor de Chinees. Voor vijftien gulden kon je daar een maaltijd krijgen, met een pilsje. En je zat er gezellig. Het was er altijd druk. In het midden van de ruimte, was een bloemenverkooper. Daarachter een vierkante vijver. Mooi opgemaakt met bloemen en andere planten. Dan had je nog een kledingzaak, tegenover de Chinees. Schuin weg lopende, naar het station, kwam je een roltrap tegen. Ik ging naar boven. Direct aan de rechterkant, was een Italiaanse ondernemer gevestigd, met heel veel porselein. Er staan nog een paar artikelen bij mij thuis te pronken. Toen Babylon werd gesloten om te slopen, vertrok ook de winkelier. De consument wist hem niet te traceren. De

Winkelcentrum Babylon. Foto uit 1986, Dienst voor de Stadsontwikkeling, Haags Gemeentearchief

klandizie bleef uit. Ook ik zocht vergeefs naar deze winkel. Eindelijk gevonden, in de Herenstraat in Voorburg. Hij heeft er niet lang zijn winkel gehad, is mij verteld door een verkoopster. De winkel was veranderd in een kledingzaak. Jammer, want die man had mooie spullen!

Tegenover de porseleinwinkel zat een kapper. En je had er de toegang tot de kantoren. Er waren nog meer winkels daar, maar mijn herinnering bleef vooral bij die zaken die ik noemde.

Maar hoe was het voorheen, vóórdat Babylon er kwam? Toen stond hier villa Boschlust. De villa Boschlust was een van de markantste villa's in Den Haag. Boschlust werd in 1838 gebouwd.

Na de afbraak van het negentiende-eeuwse landhuis Villa Boschlust aan de Haagse Bezuidenhoutseweg werden op het terrein ervan enkele straten van de wijk Bezuidenhout aangelegd.

“Maar waarvoor kwam ik er? Voor de Chinees. Voor 15 gulden kon je daar een maaltijd krijgen, met een pilsje.”

Langs deze straten werden grote huizen gebouwd, maar al snel bleek dat ze voor bewoning te duur waren en er werden daarom kantoren in gevestigd. In 1944 werd de wijk getroffen door een geallieerd bombardement. Bij de wederopbouw van de wijk kwamen er veel kantoorgebouwen en het oude Station Staatspoor werd vernieuwd tot Den Haag Centraal Station. De plaats waar de Villa Boschlust stond bleef onbebouwd. Het gat van Babylon. Al was er wel een hoop geheimzinnigheid over de bouw. De onderhandelingen namen nog wel wat tijd in beslag. Van augustus 1972 tot ongeveer zomer van 1974 werkte men in het diepste geheim aan de detaillering van het plan. Het publiek kreeg niets te horen, maar ook de gemeenteraad werd pas op het laatste moment geïnformeerd.

Toen het publiek er wel van vernam, was er veel commotie. Voor de doemdenkenden onder ons was het jammer, het gebouw kwam er. De naam was beladen, want het had een religieus karakter. Maar in september 1978 werd dan toch het Babylon geopend. Als je op de website kijkt, zie je mooie foto's, maar mijn eigen foto's tonen hoe het er nu uitziet... Vanaf de Bezuidenhoutseweg, Kon. Julianaplein ga ik naar binnen via de ingang. Daar zie ik aan de linkerzijde een leegstaand pand en aan de rechterzijde een grootgrutter uit Zaandam. Halverwege het winkelcentrum zie ik een, op dát moment, leeg terras. Links zit nog een sportschool. En het gezellige, lekkere restaurantje aan de

van Buerenplein, eveneens een terras. Ja, dat zat vol. Niet zo verwonderlijk, want de zon schijnt. En de burens van de overkant, vanuit de Universiteit, weten hun weg erheen ook al. Ze zijn er nog steeds aan het bouwen, waarschijnlijk al zo'n twintig jaar. Vanaf het Anna van Buerenplein ga ik rechtsaf. Ik zie de stationshal. In de hal, aan de rechterkant, zit óók die grootgrutter uit Zaandam. Wat er voorheen zat? Een barbierzaak, een kapper. Dat was altijd even gezellig. Maar ook hij is jammer genoeg weg. Ik loop langs de schutting, pak mijn fiets en ga naar huis.

Mijn gedachten blijven hangen bij het toenmalige Babylon. Jammer. Dat was eens. Maar om toch positief te eindigen, denk ik aan ITS. Waarom? Ik kocht ruim dertig jaar geleden een magnetron. Hij doet het nog steeds!

Aad van Krevelen
ajlvankrevelen@hetnet.nl

Voor dit artikel heb ik gebruikgemaakt van informatie op Wikipedia.

Halverwege een, op dat moment, leeg terras. Links nog een sportschool.

Villa Boschlust in 1838, een van de markantste villa's van Den Haag. Tekening PJ. Lutgers, Haags Gemeentearchief

SPECIALS 2024

ADVERTEREN MET VELE KORTINGEN!

ZORG & WELZIJN SPECIAL
ZOMERSPECIAL • WOONSPECIAL

PAAR KEER PER JAAR VERSCHIJNT ER EEN **SPECIALE EDITIE** VAN DE HAAGSE TIJDEN

In deze specials geven wij extra advertentieruimte weg of ontvangt u een mooie korting bij afname vanaf een 1/8 advertentiepagina. Reserveer snel een plek in deze bijzondere uitgaves en bereik circa 175.000 lezers per editie. Bel 070 - 360 76 76.

Zorg & Welzijn special - 11 juni

Zomerspecial - 23 juli

Woonspecial - 15 oktober

Blijf op de hoogte van onze **acties** en abonneer u op onze nieuwsbrief via info@dehaagsetijden.nl

DE HAAGSE TIJDEN

DE HAAGSE KRANT VAN ALLE TIJDEN

De mooiste busreizen

Gewoon perfect geregeld.

Boeiend Berlijn 5-daagse busreis	reiscode: efber01	vanaf p.p. 489
Historische Hanzesteden aan de Oostzee 6-daagse busreis	reiscode: eblub01	vanaf p.p. 679
Historisch Wenen 8-daagse busreis	reiscode: efwen06	vanaf p.p. 689
Lago Maggiore 10-daagse busreis	reiscode: ebfos01	vanaf p.p. 949
Scotland the Brave 8-daagse busreis	reiscode: ebdry02	vanaf p.p. 1462
Het mooiste van Noorwegen 12-daagse busrondreis	reiscode: eeno306	vanaf p.p. 1859

Alle vanafprijzen zijn inclusief reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage

www.dejongintra.nl/busreizen
Bel 0180 - 457 803
of ga naar uw ANVR-Reisbureau

de Jong Intra vakanties

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

GRATIS TAXATIEDAGEN
Elke woensdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Elke WOENSDAG: munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten
Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? Moeten we die oude bankbiljetten inleveren?

Elke DONDERDAG: goud, zilver, sieraden, kunst, antiek, militaria en Pokémonkaarten
In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? Hebben die oude onderscheidingen en militaire spullen nog waarde? Zijn Pokémonkaarten interessant?

U bent niet de enige met vragen over stukken die bij u thuis liggen. Om hier een antwoord op te krijgen organiseert **Heritage Auctions Europe** deze open inloopdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoek ons op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie met een kopje koffie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: **030-6063944** en www.ha-europe.com. Bel ons ook even als u meerdere zaken (bv. munten en sieraden) op 1 dag wil combineren. Tot ziens in IJsselstein!

Delft Fringe Festival

Delft Fringe Festival geeft al 13 jaar ruimte aan de performing arts van jonge (theater)makers. En ook dit jaar zetten zij in Delft de toon tijdens de 13e editie die voornamelijk op bijzondere lokale locaties plaatsvindt. Je kijkt naar verhalen, deinend op een woonboot, na het beklimmen van de trappen van een 17e eeuwse molen of kijkt mee aan de ronde tafel in een Delftse raadzaal. Verhalen geven kleur aan het leven. Die kleur ontstaat door dans, performance, theater, woord en muziek die bijblijven, verrassen en raken. Wat de 28 nieuwe performance makers van deze editie bindt, is dat ze stuk voor stuk direct of indirect communiceren over ingesloten vooringenomenheid, liefde & hoop, politiek, esthetiek, humor en verdriet.

Foto: Sjoerd Derine

Wanneer & waar: di 28 mei t/m zo 9 juni, Delft centrum
Meer info via delftfringefestival.nl

Mindfulness in Movement

Vier in deze workshop van de Dutch Eurythmy Dance Ensemble je eigen authenticiteit en uniekheid door middel van beweging. Wie weet ontdek je daarbij iets nieuws? In deze workshop wordt de tijd genomen, om met liefde en aandacht bewuste bewegingen te ontwikkelen. De klanken van het handpan instrument ondersteunt je om in bijzondere stemming te komen. Er is ruimte om te luisteren en tot verstilling te komen. Tanja Rudenko en Marthy Hecker zijn blij om nieuwe data te kunnen aanbieden voor mensen die graag midden in de week een momentje voor zichzelf willen inbouwen om lekker te bewegen en zonder oordeel in verbinding te komen met zichzelf.

Wanneer & waar: woe 29 mei, woe 5 & 12 juni, 19.00u, Vreedehuis, Riouwstraat 1
Meer info via dedae.nl

Celebrating Aretha Franklin met Shirma Rouse en het Orkest Koninklijke Luchtmacht

De Nederlandse Queen of Soul Shirma Rouse en het Orkest Koninklijke Luchtmacht slaan de handen ineen om een eerbetoon te brengen aan de legendarische Queen of Soul, Aretha Franklin. Shirma Rouse, een van de grootste soulzangeressen van Nederland, zal in het Zuiderparktheater de grootste hits van Aretha Franklin vertolken, waaronder *Respect*, *Chain of Fools*, *Think* en *Natural Woman*. Het Orkest Koninklijke Luchtmacht, wereldwijd het enige professionele orkest met 41 blazers en een 7-koppige ritmesectie, zal de soulvolle klanken van Aretha Franklin ondersteunen. Dit belooft een bijzondere avond te worden in de openlucht van het Zuiderparktheater.

Wanneer & waar: do 13 juni, 20.30 u, Zuiderparktheater, Henriëtte Roland Holstweg 100
Tickets: Zuiderparktheater.nl